

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΠΡΟΟΔΟΥΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΑΣ ΑΝΑΓΚΑΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ, ΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

ΤΗ: ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ ΠΟΛΛΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ		
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ	ΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ "ΠΑΙΔΕΙΑΣ,"
'Εσωτερικοῦ δρ. 6	<i>Πῶσα αἰτήσις καὶ συνδρομὴ ἀποστέλλεται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.</i>	ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
'Εξωτερικοῦ φρ. χρ. 7	<i>Τιμὴ ἐκάστον φύλλον λεπ. 20.</i>	40—'Οδὸς Σταδίου—40

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α' Γενική Παιδαγωγική. 'Εκ τῆς ιστορίας τῆς παιδαγωγικῆς. α') Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς κατὰ LOCKE.—Συνέχεια 'Ηθικῆ ἀγωγή (ἢ κατ' οἶκον ἀνατροφή καὶ ἡ ἐν τῷ σχολείῳ. 'Η πρώτη ἐργασία: αἱ ποινὴ καὶ αἱ ἀμοιβαί. Πλούταρχος). β') Λύσις τοῦ Α'. παιδαγωγικοῦ θέματος.—'Η κατ' οἶκον ἐργασία συνέχεια καὶ τέλος.—'Αληθείας ἐμολογία ὑπὸ 'Ιω. Τσιικοπούλου καθηγητοῦ (Πανεπιστήμιον, Γυμνάσια, Δημοτικὰ σχολεῖα, 'Επαγγελματικὰ καὶ 'Εμπορικὰ.—Β'. Διδακτικῆ. α') 'Η 'Ωδικὴ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς HORPLIN συνέχεια καὶ τέλος. 'Η 'Ωδικὴ παρ' ἡμῖν.—β') Πραγματογνωσία. (Ζῶα τροφαί. Σακελλαροπούλου διευθυντοῦ.—γ') Γλωσσικά.—'Ασκήσεις Γ'. κύκλος: αἱ πρώται περιλήψεις.—Γ'. Ποικίλα.—α') 'Επιστολὴ πρὸς τοὺς συνεργάτας ἡμῶν.—β) Βιβλιοκρισία.—γ.) 'Αλληλογραφία.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

α'.

ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

Locke. Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.

β') 'Ηθικὴ ἀγωγή.

(Συνέχ. ἰδ. ἀριθ. 2 σελ. 15.)

Κεφ. ζ').—Τὰ πλεονεκτήματα τῆς οἰκιακῆς μορφώσεως.—Τὴν κατ' οἶκον μόρφωσιν ὁ Λώκκε προτιμᾷ τῆς σχολιακῆς, καίτοι δὲν ἀρνεῖται ὅτι ἐκείνη εἶνε ἥττον κατάλληλος νὰ μορφώσῃ τοὺς παῖδας διὰ τὸν κοινωνικὸν βίον, καὶ νὰ ἀποβάλλῃ ὡσαύτως τὴν δειλίαν τοῦ παιδός· ἀλλὰ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο παραδέχεται ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ δύναται νὰ ἐξαλειφθῇ. 'Ο λόγος τῆς τοιαύτης προτιμήσεως τοῦ Λώκκε ἀπορρέει ὅτι θεωρεῖ τὸ σχολεῖον ὡς τόπον, εἰς ὃν δύναται νὰ γεννηθῶσιν καὶ νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐν τῷ παιδί πλεῖστα ἐλάττωματα, ἰδίᾳ τὸ ψεῦδος, ἡ δολιότης, ἡ ὑποκρι-

σία καὶ ἡ ἀμέλεια· καθόσον ὡς ἐκ τῆς μεγάλης πληθώρας τῶν εἰς τὸ σχολεῖον φοιτῶντων παιδῶν, εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ καὶ πολλοὶ ψεῦσται, ἀμελεῖς, ὑποκριταί, δόλιοι.

Αἱ γινῶμαι αὗται φαίνονται ἡμῖν πολὺ παράφοροι καὶ ἐσφαλμένοι ἐν μέρει, καθόσον ὁ χαρακτῆρ ἀκριβῶς γεννᾶται ἐν τῇ κοινωνίᾳ· διὰ δὲ τὸν παῖδα κοινωνία θεωρεῖται τὸ σχολεῖον. 'Όταν ὁ διδάσκαλός ὡς ἀληθῆς ποιμὴν παρακολουθεῖ τοὺς μαθητάς του, ὅταν ἐπαγρυπνῇ ἐπ' αὐτῶν, ὅταν δὲν λησμονῇ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν δι' ὃν ἐτάχθη, τότε οὐ μόνον δὲν δύναται νὰ διαφθαρῶσιν ἐκ τοῦ κακοῦ παραδείγματος τῶν παιδῶν ἐκείνων τῶν δισταραμμένων οἱ κατ' οἶκον τυχόντες καλῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ δύναται οὗτοι καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τύπος καὶ παράδειγμα εἰς τοὺς ἀμελεῖς, ψεύστας καὶ ὑποκριτάς. 'Υπὸ τὰς συνθήκας μάλιστα τὰς σημερινὰς, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμορφώθησαν τὰ σχολεῖα καὶ οἱ εὐπορώτεροι τῶν γονέων προτιμῶσιν τὴν ἐν τῷ

σχολεῖω διδασκαλίαν τῆς κατ' εἰκόν. Ἀνάγκη ὅμως πρὸς τοῦτο τὸ σχολεῖον νὰ εκπληροῖ τοὺς ὅρους τῆς ὑγιεινῆς· νὰ εἶνε εὐάερον, εὐρύχωρον εὐήλιον· δεύτερον οὐδέποτε ἡ τάξις νὰ ὑπερβαίῃ τοὺς τεσσαράκοντα μαθητάς, ὅπως δύνηται ὁ διδάσκαλος νὰ ἐπιβλέπῃ πάντας οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀφίνων αὐτοὺς μόνους ἰδίᾳ κατὰ τὴν μικρὰν ἡλικίαν· καὶ εἰς αὐτὰ τὰ παιγνίδια τῶν παιδῶν ὁ καλὸς παιδαγωγὸς δύναται νὰ παρίσταται συμμορφούμενος, εἰ δυνατόν, πρὸς αὐτοὺς, ὅπως δυνήθῃ καὶ ἐξετάσῃ κατὰ βάθος τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ τὸν χαρακτῆρα.

Κεφ. η' — Ἀμοιβαὶ καὶ ποιναί. — Τὸ πρῶτον, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ διεγείρωμεν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ παιδὸς εἶνε ἡ πρὸς τὴν σπουδὴν ἀγάπη. Ἀνάγκη ὅμως νὰ δίδωμεν αὐτῷ ἐργασίαν κατάλληλον, τὴν ὅποιαν νὰ μὴ ἐκλαμβάνῃ ὁ παῖς ὡς βάρος τι· οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐξαναγκάζωμεν τὸν παῖδα ὅπως πράττη τι. Εἰς τοῦτο ἐμμένει ὁ Λώκκε. Πρὸ παντὸς ὁ παιδαγωγὸς ὀφείλει νὰ καθιστᾷ τὴν ἐργασίαν ἀγαπητὴν εἰς τὸν παῖδα οὐδέποτε ὅμως ὑποχρεωτικὴν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν οἱ μεγαλείτεροι, μεθ' ὧν συνεργάζεται, γίνωνται παράδειγμα ἐργασίας δι' αὐτόν. Πρὸς δὲ φρονεῖ ὅτι ἀνάγκη ἄνευ συζητήσεως νὰ αἰτιολογῇ διὰ βραχέων πᾶσαν διαταγὴν. Πρᾶξον τοῦτο, διότι τοῦτο εἶνε ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν, τοῦτο διατάττει τὸ Εὐαγγέλιον, κλ. καίτοι καὶ εἰς τὴν γνώμην ταύτην θὰ εὐρωμεν τοὺς ἀντιστρατευομένους καὶ ἐναντίας φρονούντας. Προκειμένου δὲ περὶ ἐπιπλήξεως ὁ Λώκκε συμβουλεῖ τοὺς παιδαγωγούς καὶ δὴ τοὺς νεαροὺς ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἐπιπλήττωσιν ἄνευ πάθους ἄνευ ψυχικοῦ σθένους, μετ' ἡρεμίας. Ἐν γένει συνιστᾷ τὴν ἡπιότητα, τὸ πρᾶον, τὴν γλυκύτητα. Εἰς μόνην τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην ὁ Λώκκε ἐπιτρέπει μεγάλην αὐστηρότητα, τσαύτην ὥστε φρονεῖ ὅτι εἰς ταύτην καὶ μόνην τὴν περίστασιν δύναται ὁ παιδαγωγὸς νὰ ποιῆται χρῆσιν καὶ τῆς ράβδου. Πλὴν φρονεῖ καὶ δικαίως ὅτι οὐδέποτε μετὰ τὸ πταῖσμα πρέπει νὰ τιμωρῶμεν διότι ὁ ἐν ὀργῇ διατελὼν πάντοτε δύναται νὰ γίνῃ πρόξενος βλάβης μᾶλλον, ἢ ὠφελείας καὶ μάλιστα κατὰ Λώκκε οὐδέποτε πρέπει ὁ ἴδιος παιδαγωγὸς νὰ τιμωρῇ τὸν πταίσαντα, ἀλλὰ τρίτον τι πρόσωπον. Ἄς μελετήσωσι καὶ ἄς προσέξωσι μὲν μάλως ταῦτα πάντα καὶ οἱ ἡμέτεροι συνεργάται, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι συχὴν χρῆσιν ποιοῦνται τῆς ράβδου. Ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τὴν γνώμην μᾶλλον τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ ἀρχαίου ἡμῶν μεγάλου φιλοσόφου Πλουτάρχου, οὗτινος τὸ ἀθάνατον ἐκεῖνο ἔργον παιδαιγωγικὸν τὸ περὶ Παιδων ἀγωγῆς, ἐξ οὗ οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων ἠρύσθησαν τὴν παιδαγωγικὴν αὐτῶν ὕλην, ὀφείλουσι νὰ θεωρῶσι πάντες οἱ περὶ τὴν ἀγωγὴν τῶν παιδῶν ἀσχολούμενοι ὡς ἐγκόλπιον ἀπαραίτητον δι' αὐτοὺς, συνιστῶμεν ἕνα ὁ διδ. ἀποφεύγων πᾶσαν ὑπερβολὴν ὡς πρὸς τοὺς ἐπαίνους καὶ φόγους φειδωλότατος ἂν πάντοτε πρὸς αὐτά, ὅσον τὸ δυνατόν ἐξοστρακίζει ἐκ τοῦ σχ. τὰς πληγὰς καὶ τοὺς αἰκισμούς, διότι οἱ παῖδες ἀποναρκῶσι καὶ φρίττουσι πρὸς πόνους τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγηδόνας τῶν πληγῶν, τὰ δὲ διὰ τὰς ὕβρεις. » (Ἐπεταὶ συνέχεια).

Β' Η ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ ΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 64 ἀριθ. 8)

Κατὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς θεωροῦντες ἀπαραίτητον τὴν γραφικὴν ἐργασίαν πρὸς μέρφωσιν τῆς γλώσσης, δρίζομεν ἤδη τὸ ποῖον καὶ τὸ ποσὸν αὐτῆς. Ὁμολογοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ κ. Διαούρτης δὲν μᾶς ἱκανοποίησεν ἀρκούντως· διότι λέγει ὅτι ἡ ἐργασία πρέπει νὰ εἶνε τοιαύτης φύσεως, ὥστε ὁ μαθητὴς μόνος του νὰ δύνηται νὰ ἐκτελῇ αὐτὴν ἄνευ τῆς ἐπικουρίας οὐδενὸς ὡς ὕλην μᾶς ἀναφέρει τὴν καταγραφὴν τῶν κλεῶν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Τὸ ἐδοκιμάσατε; Ἡμεῖς ὅμως ὡς ἐκ τῆς πείρας ἀντιληφθέντες τὸ πρᾶγμα τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐργασίας, ὅπερ τόσον ἀποτόμως προτείνετε εἰς τοὺς συναδέλφους σας, εὐρίσκομεν ἀλυσιτελὲς καὶ ἀδύνατον, οὐ μόνον διὰ παιδῆς δημοτικοῦ σχολείου, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦ σχολαρχείου, ὡς εἶδομεν διδάξαντες. Ἐπειτα, λέγετε, ὅτι ἡ κατ' οἶκον ἐργασία δεόν νὰ ἐπιτελῆται τελεία. Ἐρωτῶμεν ὑμᾶς. Δύναται μαθητευόμενός τις ὑποδηματοποιῶν, ὅστις οὐδόλως ἀσκηθεὶς εἰς τὴν ὑποδηματοποιίαν, νὰ κόψῃ ὑπόδημα καὶ νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸ κομψόν; Καὶ ἡ καταγραφὴ τῶν κλεῶν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν εἶνε τὸ ἀνώτερον εἶδος τῶν ἐκθέσεων, ὅπερ προϋποθέτει τόσας ἄλλας ἐργασίας. Δὲν σὰς φαίνεται λοιπὸν ὅτι τοῦτο μέγα ἄλμα ἔνεκα τοῦ ὁποῦ ἀποτυγχάνεται ἡ ὅλη ἐργασία; ἀλλὰ τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν οὐ μόνον πρὸς τοὺς κυρίους διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς κυρίους καθηγητάς, ὧν τὴν ἐργασίαν πιστῶς παρηκολουθήσαμεν καὶ παρακολουθοῦμεν.

Τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας θεωροῦμεν συντελεστικώτατον διὰ τὴν ὅλην ἀγωγὴν· ὁ χαρακτῆρ γεννᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως καὶ αὕτη πάλιν ἐκ τῆς αὐτενεργείας· ἀλλὰ πῶς θὰ διεγείρωμεν τὴν αὐτενεργίαν ἐν τῷ παιδί; Βεβαίως καταβάλλει τις πάσας τὰς προσπάθειάς πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεώς τινος, ὅταν ὁρμάται ἐκ τινος ἐλατηρίου, εἴτε ὑλικοῦ, εἴτε ἠθικοῦ. Δὲν πρέπει ὁ μαθητὴς νὰ ἐργάζεται διὰ τὸν βαθμὸν οὔτε ἐκ φόβου πρὸς τιμωρίαν· οὔτε πρὸς ἐπαινον, διότι τότε ὑποθάλλεται ὁ ἐγωισμὸς του· νὰ ἐργάζεται διότι ἡ ἐργασία εἶνε καθῆκον· ἀλλ' ἐργασίαν βεβχίως σύμφωνον πρὸς τὰς σωματικὰς καὶ διανοητικὰς δυνάμεις. Τοῦτο πολὺ πρέπει νὰ προσέξωσιν καὶ νὰ μελετήσωσιν οἱ διδάσκαλοι. Τὸ ποῖον τῆς ἐργασίας δεόν νὰ ἔχη ἐν πρώτοις μορφωτικὸν χαρακτῆρα, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου εἶνε τοιοῦτος. Ἡ κλίσις φράσεως, ἡ κατασκευὴ προτάσεως, ἡ θεματογραφία, αἱ ἐκθέσεις καὶ τὰ λοιπὰ νὰ ἀποβλέπωσιν εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ μαθητοῦ. — (Ἀγαπῶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. — Βοηθῶ τοὺς γονεῖς μου. — Δὲν κακοποιῶ τὰ ζῶα. — Ὄφειλω νὰ πηγαίνω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κλ.) — Τοιαῦτα οἶα ὑπεδείξαμεν καὶ ὑποδεικνύομεν εἰς τὸ γλωσσικὸν μάθημα· δεύτερον νὰ εἶνε ἀπόρροια τοῦ μαθήματος, εἴτε τοῦ γλωσσικοῦ, εἴτε τῆς ἀριθμητικῆς, εἴτε καὶ τοῦ ἱστο-

ρικοῦ, τοῦ ὁποῦ θὰ δίδῃ ὁ διδάσκων βραχυτάτην περιλήψιν κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τοῦ μαθήματος. γ') Νὰ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε νὰ φάνηται ἐξ αὐτοῦ ἡ βχθμιαία πρόβδδος τοῦ μαθητοῦ οὕτως ὥστε καὶ αὐτὸς νὰ ἀντιλαμβάνηται· ὅτι προχωρεῖ καὶ μακθάνει καθ' ἐκαστὴν νέον τι. Τὸ τετράδιον αὐτοῦ θὰ εἶνε τὸ βχθμόμετρον τῆς προόδου του, ὅπερ θὰ φυλάττη καθαρώς καὶ προσεκτικῶς, οὕτως ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποφοίτησιν νὰ ἔχη αὐτὰ ἀναπολῶν τὸν ὅλον μαθητικὸν του βίον· οἶκν σπουδαιότητα σήμερον δίδουσιν εἰς τὰ τετράδια τὰ κελῶς λειτουργοῦντα σχολεῖα περὶ τοῦτου εἰς ἴδιον θέμα θὰ ὁμιλήσωμεν. Τοῦτο μόνον μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους λέγομεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ μαθητὴς παρ' ἡμῖν δὲν κατορθώνει οὐ μόνον νὰ φυλάττη μνησίον καὶ ἐτήσιον τετράδιον δι' οὗ νὰ καταφαίνεται ἡ πᾶσα τοῦ σχολείου ἐργασία, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐβδομοκδιαῖον αὐτό, εἰς ὃ πλὴν τῆς ἀντιγραφῆς καὶ τῆς κλίσεως ὀνομάτων καὶ ρημάτων καὶ τῆς λύσεως τῆς κακῆν κελῶς προβλημάτων τινῶν οὐδεμίαν ἄλλην ἐργασίαν θὰ εὐρωμεν. Εἰς τὸ ποῖον τῆς γραφικῆς ἐργασίας δυνάμεθκ νὰ δρίσωμεν καὶ τὴν ἱχνογραφίαν τῶν διαφόρων πραγμάτων εἰς ἣν ἡμεῖς οὐ μικρὰν προσοχὴν δίδομεν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ποσὸν τῆς ὕλης φρονοῦμεν ὅτι εἰς τὰς δύο πρώτας τάξεις δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τὰς δέκα γραμμάς. Εἰς δὲ τὰς δύο ἀνωτέρας οὐδέποτε τὴν σελίδα τοῦ εἰς τέταρτον διηρημένου τετραδίου.

Ἡ διεύθυνσις δηλοῖ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ λαμβάνωσι μέρος εἰς τὰ ζητήματα τὰ παιδαγωγικά ὅτι οὐδεμία εἰς τὸ ἐξῆς ἐκθεσις γίνεται δεκτὴ ἄνευ ψευδωνύμου.

ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Ἄσμενοι καταχωρίζομεν τὸ κατωτέρω ἄρθρον τοῦ γηραιῶ ἡμῶν καθηγητοῦ τοῦ ἐν Σέρραις ἄλλοτε γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν σχολείων κ. Ἰ. Τσιικοπούλου ἀνδρὸς ἐμπειροτάτου καὶ ἐμβριθεστάτου, ἕνα ἐκ τῶν ὀλίγων ἐπιστημόνων, οὗς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ φιλολογικὴ ἡμῶν ἐπιστήμη. Εἶνε δὲ παρήγορον διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν ὅτι ἤρχισαμεν νὰ ὁμολογῶμεν καὶ δημοσίᾳ τὰ σφάλματα ἡμῶν, εἰς ἃ περιεπέσαμεν καὶ ἐξ ὧν ζημίαι ἀνυπολόγιστος προέκυψεν. Ἀνεπτύξαμεν καὶ εἰς προηγούμενα ἡμῶν ἄρθρα ἐπαναλαμβάνομεν καὶ αὖθις ὅτι τὴν τάσιν αὐτὴν, ἣν πάντες ἔχομεν εἰς τὸ νὰ γίνωμεν ἐπιστήμονες, δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν εἰς τὴν μικρὰν ἡλικίαν, εἰς ἣν νὰ ἐμβάλωμεν τὴν πρὸς τὴν βιομηχανίαν, τέχνας καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν γεωργίαν τὴν ἀγάπην, διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ κυκλοφοροῦντος συστήματος. Εἶτα διὰ τῆς ἰδρύσεως ἐπαγγελματικῶν σχολείων, διὰ τὴν μέσσην ἡλικίαν 12—16 ἐτῶν νεανίας, ἐμπορικῶν, διδασκαλείων πρακτικῶν καὶ κλασικῶν γυμνασίων, τῶν ὁποίων τὸ πρόγραμμα νὰ ὑποστῇ ἀναγκαίας τροποποιήσεις καὶ ἰδίᾳ ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν. Ἄς μὴ πλανώμεθα· ὅπως διδάσκομεν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις οὐδέποτε θὰ κατορθώσω-

μεν νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Πάντες ὀφείλομεν νὰ κατανοήσωμεν ὅτι διὰ τῶν ξηρῶν γραμματικῶν, συντακτικῶν καὶ ἐρμηνεύσεως οὐδέποτε τις ἀσφαλῶς καὶ ταχέως δύναται νὰ μάθῃ γλῶσσάν τινα. Ἀπαραίτητον θεωροῦμεν πρὸς τοῦτο τὴν σύνταξιν γραμματικῶν ἐλληνικῶν καὶ λατινικῶν, καθ' ὃν τρόπον ὑπεδείξαμεν καὶ ὑποδεικνύομεν εἰς τὸ γλωσσικὸν μάθημα. Ἡ ὅλη ἀρχαία γλῶσσα νὰ περιληφθῇ εἰς τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρας κύκλους γραμματικῶν ἔχοντας ὡς βᾶσιν τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν ἀρχαίων ὡς καὶ τῶν σημερινῶν· νὰ δοθῇ δὲ τέρμα εἰς τοὺς ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ, ἵνα καὶ ἡ ἀντενέργεια τοῦ μαθητοῦ ἀναπτύσσεται δεόντως. Ὅταν τοιαύτη τις ἐργασία γίνῃ τότε καὶ οἱ κόποι οἱ ἀκάματοι τῶν κυρίων καθηγ. τοῦ ἔθν. πανεπιστ. κατάδηλοι θὰ γίνωνται καὶ ἐπιστήμονας καλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς θὰ ἔχωμεν. Τὸ κακὸν ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν δὲν ἀπορρεῖ τόσον ἐκ τοῦ ἀνωτέρου καθιδρύματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς σήμερον ἐργάζονται βαθεῖς γνώσται τῆς ἐπιστήμης, ἐξ ὧν οἱ πλείστοι ὑπερτεροῦσι καὶ αὐτῶν τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς ὑπολαμβανομένης πεπολιτισμένης Ἑσπερίας, ἰδίᾳ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς ὅσον ἐκ τῆς δημοτικῆς καὶ μέσης παιδείσεως.

«Οὐδεμία σπουδία διόρθωσις τῆς ἐλληνικῆς πολιτείας εἶνε δυνατή, ἐὰν μὴ ἔχη ὡς βᾶσιν τὸν περιορισμὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα καὶ τὴν διαρρυθμίσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ λυσιτελέστερον εἰς τὰ κατώτερα».

Ταῦτα ἔγραφε πρό τινων ἐβδομαδῶν ἐγκριτος καὶ σοβαρὰ ἐλληνικὴ ἐφημερίς.

Ὁρθῆς σκέψεως, πρακτικῆς καὶ διαυγοῦς ἀντιλήψεως καὶ λελογισμένης κρίσεως ὑπαγόρευσιν κρίνομεν τὴν προκειμένην περικοπήν.

Δόξα τῷ Θεῷ φαίνεται ὅτι ἤρχισε νὰ αἶρηται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἔθνους ἡ τέως ἐπισκοπιζούσα αὐτοὺς ἀχλὺς πλημμελοῦς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων. Δόξα τῷ Θεῷ! φαίνεται ὅτι ἤρχισε νὰ ἀνατέλλῃ, τέλος πάντων, καὶ εἰ τῷ ἡμέτερῳ πνευματικῷ ὀρίζοντι ἡ ἠὼς τῆς ὀρθῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀπλάστου καὶ ἀψευδοῦς ἀληθείας. Δόξα τῷ Θεῷ! ἔστω καὶ ἀργά! ἔστω! ὀψέ μὲν, ἀλλὰ νοῦν ἐσχήκαμεν.

Ἦδη τὸ ἔθνικὸν Πανεπιστήμιον συμπλήροῖ ἀκριβῶς ἐξηκονταετῆ βίον. Εὐσυνειδήτος καὶ εἰλικρινῶς φιλόπατρις ἀνὴρ τολμᾷ νὰ διίσχυρισθῇ, ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ ἀνωτάτου Παιδευτηρίου ὑπῆρξαν ἀνάλογοι πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ; τολμᾷ νὰ διαταθῇ ὅτι ἐν τῇ ἐστίᾳ τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ ἐπιστήμης καὶ τῇ πηγῇ τῆς ἀνθρωπίνης ἡμερώσεως, καλλιεργεῖται καὶ θεραπεύεται σήμερον ἡ ἀληθῆς ἐπιστήμη ἐναμίλλως πρὸς τὰς ἄλλας χώρας, ἐν αἷς ἰδρύθησαν Πανεπιστήρια, Ἀκαδημίαι καὶ ἀνώτεροι σχολαί;

Τολμᾷ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀδιαμφισβητήτου ἀληθείας, ὅτι—πλὴν ὀλιγίστων καὶ ἐντίμων ἐξαιρέσεων—κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παρασκευάζονται—ἀντὶ θερμῶν καὶ ζήλου μεστῶν λατρευτῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀναδιφτηῶν τῶν ἐπιζητουμένων ἐπιστημονικῶν ἀληθειῶν—δυστυχεῖς καὶ ταλαίπωροι πκλαισταί ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι

τοῦ βίου; Τοῖμα νὰ μὴ παραδεχθῆ ὅτι ἡ ἕνεκα τῆς πληθῆος τῶν ἐκάστοτε ἀπολυομένων διδασκῶν — πληθῆος δυσαναλόγου πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ πραγματικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπαγγελμάτων — ἀναφυομένη ἀνάγκη τῆς προφυγῆς εἰς παντοῖα μέσα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς οἰκείας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως καὶ ὑποσκελισμὸν τῶν ἀντιπάλων δημοτέχνων, τὴν μὲν ἐπιστήμην καταβιάζει εἰς οἰκτρὸν σημεῖον ταπεινώσεως καὶ ἐξευτελισμοῦ, τὴν δὲ κοινωνίαν καὶ πολιτείαν διὰ πονηρῶν διδασκῶν σπαράττει καὶ διαφθείρει;

Δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ εἶχε τὸ ἔθνος ἐπιστήμονας ὀλιγωτέρους μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐπαρασκευούς, μᾶλλον ἐπαρκεῖς ὑπὸ ἐπιστημονικῆν ἐπεψιν, μᾶλλον ἀξιοπρεπῶς συντηρουμένους καὶ ἐθνωφελῶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ δρώντας; Ἡ ὑπεράριθμος πληθὺς τῶν ἐπιστημόνων δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν περίσσειαν τῶν ἀπαιδευτῶν ἱερέων, τῶν χάριν μιᾶς προσφορᾶς ἢ μιᾶς πεντάρας ἐριζόντων καὶ διαπληκτιζομένων ἐν τῇ ἱερῇ θυσιαστηρίῳ πρὸς κοινὸν σκάνδαλον; Δὲν εἶναι φόβος, μὴ τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήριον φωραθῆ ὑποδεέστερον ὄχι πλέον τῶν εὐρωπαϊκῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ρουμουνικοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰαπωνικοῦ πανεπιστημίου;

Τὸ αὐτὸ δὲν συμβαίνει καὶ μὲ τὴν πληθὺν τῶν τροφίμων τῶν πολλῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης περισσοτέρων κλασικῶν γυμνασίων μας; Κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ἀπόφοιτοι τῶν γυμνασίων μας, ἢ σπεύδουσιν εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἢ ἐπαυξήσωσι τὴν ἰδίαν δυστυχίαν καὶ τὴν τοῦ ἔθνους, ἢ ἐγκαίρως ἐνδύνονται τὸν διδασκαλικὸν τρίβωνα, ἢ ἀχανῶς μέχρι τρυγῆς ἐκπίωσι τὸ ποτήριον τῆς ἀθλιότητος καὶ κακοδαμονίας. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἐθνικῶς συμφέρον καὶ ὠφέλιμον νὰ περιορισθῆ καὶ ἐνταῦθα ἡ πληθὺς καὶ ἀφρονία τῆς δυστυχίας;

Ἄλλ' ἢ κατωτέρω παιδεύεις μετὰ τριανκονταετίαν ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὸ γερμανικώτερον μεταρρυθμίσεως αὐτῆς πῶς βγίνει; Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι διευκολύνει, ὑπὸ ἐπεψιν ἡλικίας καὶ κέρδους χρόνου τοὺς δυστυχεῖς μνηστῆρας τῶν γυμνασίων καὶ τῶν Πανεπιστημίων. Ὁ δὲ λαός, ἡ ἑστία, τοῦ ἔθνους, ὁ πυρὴν τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐθνικῆς δρασεως, μένει καὶ πάλιν ἀπαιδευτος καὶ ἀμαθὴς καὶ εὐάλωτος θῦμα τῆς ἰδιοτελοῦς δημοκρατίας. Ἐλησμονήθη ἐν ὅλῳ ὁ κυριώτατος προορισμὸς τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Οἱ σκεπτόμενοι καὶ ὁμιλοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι περὶ διαρρυθμίσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, καθηγηταί, διδάσκαλοι, συγγραφεῖς, δημοσιογράφοι, γυμνασιάρχαι, διευθυνταὶ σχολῶν, ἀρχιερεῖς, ὑπουργοί, ἔφοροι, ἐπόπται καὶ εἴ τινας ἄλλοι προσφέρουσι τὴν μεγίστην τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ ἔθνος. Μετὰ χαρᾶς ἐγκαρδίου ἐχαιρετίσαμεν τὴν ἐμφάνισιν τῆς «Παιδείας» ἀρίστου προάγοντος πρὸς διαρρυθμίσειν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον καὶ λυσιτελέστερον. Χαίρομεν δὲ βλέποντες τὴν πρὸς τὴν «Παιδείαν» στοργὴν τῶν φιλοτίμων καὶ εὐκρινῶς φιλοπροόδων δημοδιδασκάλων τοῦ ἔθνους μας.

B.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ

A.

Ω Δ Ι Κ Η

(Συνέχεια ἴδε σελ. 39, 40, 47, 48).

Ἄφοῦ τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ ἐβδομάδας τινὰς οἱ μαθηταὶ ἀσκηθῶσι, τότε ὁ διδάσκαλος τοὺς διδάσκει ἅμα τι εὐκόλον διὰ τὰς ἀκροάσεις. Δι' ἐκάστην τάξιν δύο τεμάχια συντιθειμένα εἶνε ὑποχρεωτικά, τὰ ὅποια οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσιν καλῶς νὰ γνωρίζωσιν, οὕτως ὥστε νὰ ψάλλωσι μόνοι. Πλὴν τούτων δύναται νὰ ἐκλέγη καὶ ἄλλα ὅσα θεωρεῖ καταλληλὰ διὰ τὴν τάξιν του.

Ἐκαστος διδάσκαλος κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος μεταχειρίζεται ἐν ὄργανον συνήθως τὸ τετράχορδον. Εἰς τὰ παρθεναγωγεία, ἐνθα διδάσκουσι διδασκάλισαι γνωρίζουσαι μὲν κλειδοκύμβαλον πλὴν μὴ ἔχουσαι τοῦτο ὑπὸ τὴν διάθεσιν των, ποιῶνται χρῆσιν ὄργανου, ὅπερ μοι ἐφάνη λίαν ὠφέλιμον καὶ πρακτικόν. Τοῦτο εἶνε εἶδος ἀρμονίου ἀπλουστάτου καὶ εὐφορήτου, ὅπερ αἱ διδασκάλισσαι μεταφέρουσιν ἐκ μιᾶς τάξεως εἰς ἄλλην καὶ τὸ ὅποιον τοποθετοῦσιν ἢ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἢ ἐπὶ τῆς ἑδρας. Μεταχειρίζονται δὲ συνήθως τὰ μουσικὰ ὄργανα ἰδίᾳ τὸ τετράχορδον, ἢ ἀποδεικνύουσιν ἀκριβῶς τὰ μουσικὰ διαστήματα καὶ τὴν διαφορὰν τῶν μουσικῶν φθόγγων, ἢν διὰ τοῦ λάρυγγος ἀδυνατεῖ τις νὰ διδάξῃ. Ὡσαύτως, πρὸς διόρθωσιν ἐσφαλμένου τινὸς φθόγγου ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ.

Αἱ ἀσκήσεις τοῦ πρώτου ἔτους ἐπαναλαμβάνονται καὶ αὖθις τὸ δεύτερον. Εἰς ταύτας προσθέτουσι καὶ ἑτέρας συμφῶνας πρὸς τὰς παιδικὰς δυνάμεις βραχεῖς ἢ μακράς, ἀσθενεῖς ἢ ἰσχυράς, ταπεινάς ἢ ὑψηλάς.

Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος διδάσκονται οἱ πρωτεύοντες φθόγγοι (do, mi, sol, do) ὡς καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν διαστημάτων αὐτῶν. Οἱ μαθηταὶ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ διδασκάλου μανθάνουσι καλῶς τὴν κλίμακα. Ὁ διδάσκαλος ψάλλει χωριστὰ τοὺς φθόγγους 1, 3 do, mi, sol κλ. οὗς ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ μαθηταί. (Ἐρωτᾷ πόσους φθόγγους ἐψάλλετε; Πάντες εἶνε ἴσοι; Ὁ φθόγγος do εἶνε χαμηλὸς ἢ ὑψηλός; καὶ ὁ φθόγγος sol, ψάλλετε τὸν φθόγγον τὸν χαμηλὸν do. Τὸν φθόγγον sol-re δύο φορές τὸν χαμηλὸν τόνον do ἢ re. Γράφει τὸν πρῶτον φθόγγον κατόπιν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 1· τὸν mi διὰ τοῦ 3 καὶ ἀρχίζει τὰς ἐπὶ τούτων ἀσκήσεις· εἶτα τὰς ἀσκήσεις ἐπὶ τοῦ sol (5)· ἢ εἰς τὸν φθόγγον 8 (do).

Εἶτα ἄρχεται ἡ διδασκαλία τοῦ χρόνου· διὰ τῆς κινήσεως τοῦ καρποῦ ὑποδεικνύει μέτρον δύο χρόνων· ὁ βραχίον μένει ἀκίνητος. Τὰ παιδιά ἐπαναλαμβάνουσι μετ' αὐτοῦ κινουῦντα ὡσαύτως τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω διὰ τοῦ 1, 2. Μετρήσατε τὸν φθόγγον do 1. do 2. ο. do-ο. Εἰς τὸν φθόγγον do πόσας φωνάς, ἐξεβάλατε; εἶνε ἴσαι ἢ ἄνισοι ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν; κλ.)

Ἐρμηνεύει κατόπιν τὴνπρώτην κάθετον γραμμὴν ἢν θέτουσιν κατὰ τὴν ἑναρξιν τεμαχίου τινὸς καὶ τὰς δύο τελευταίας ἀς θέτουσιν ἐν τέλει. Εἶτα διδάσκει σημεῖον τῆς παύσεως. Δίδει ἀσκήσεις εἰς τοῦτο δεικνύων κατ' ἀρχὰς τὸ σημεῖον τῆς παύσεως.

Κυρίως ὅμως συστηματικὴ διδασκαλία τῶν μουσικῶν σημείων τῶν καλουμένων νότες γίνεται κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τόσον λαμπρὰ ἀσκουῦνται εἰς τὴν καταμέτρησιν ὡς καὶ τὸ ψάλλειν τεμαχίων τι, ὥστε δύναται πάραυτα ἄγνωστον τι τεμάχιον νὰ μετρήσωσι καὶ νὰ ψάλλωσιν. Ἀσκουῦνται ἰδίᾳ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὰς διαφόρους κλίμακας· ψάλλουσι δὲ κατ' ἀρχὰς ὀφωνα ἄσματα, εἶτα δὲ τρίφωνα ἢ καὶ πολύφωνα. Τὰ τεμάχια, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, τίθενται ἐπὶ τοῦ τοίχου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ εἶνε ὁρατὰ εἰς πάντας.

Μετὰ τετραετῆ ἢ πενταετῆ τοιαύτην διδασκαλίαν καὶ ἐξάσκησιν τῆς φωνῆς καὶ τοῦ ὠτός, οἱ μαθηταὶ τοσαύτην ἰκανότητα εἰς τὰς μουσικὰς ἀσκήσεις ἐκέρδισαν, ὥστε κατὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις οἱ διδάσκαλοι ἔχουσιν ἐνώπιόν των ἀληθεῖς Ὀρφεῖς.

Εἰς πλείστα σχολεῖα ὑπάρχουσιν αἰθουσαι μουσικαί, ἐνθα κατὰ καιροῦς οἱ μαθηταὶ τῶν διαφόρων τάξεων συνέρχονται καὶ συμπάλλουσιν ὅλοι δημοῦ τεμαχίον τι ἢ ἄσμα, τρίφωνον ἢ τετράφωνον. Ἡ ἀρμονία, μετ' ἧς ψάλλουσιν οἱ μικροὶ ἐκείναι παῖδες, εἶνε κατὰ τι ἑκτακτον, θεῖον, ἐξαιρετον.

(Strup. Herblin. Mannheim)

Πῶς μορφοῦνται καὶ οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν καὶ εἰς τὸ μάθημα τοῦτο ἐν τοῖς διδασκαλείοις, πῶς διδάσκουσιν αὐτὸ, ποῖαν δὲ ἰδίᾳ ὕλην ἐκλέγουσι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολεῖου, τοῦτο παραλείποντες ἐκφράζομεν ἐνταῦθα ἀπλῶς εὐχὴν τινα ὅπως ἴδωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν ἄσματα εἰσηγμένα καὶ τὰ ἀκούσωμεν ψαλλόμενα ἄσματα δημώδη καὶ ἐθνικά, ἄσματα ἐκφράζοντα ἀληθῶς τὰ ἀληθῆ ἐκεῖνα καὶ ἀγνὰ συναισθήματα τῶν πατέρων ἐκ τῆς γνησίας δημώδους ποιήσεως. Τότε δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ σχολεῖον ἐξεπλήρωσε τὸν προορισμὸν του, ὅταν θὰ ἀκούσωμεν ψαλλόμενα τοιαῦτα ἐθνικά, ἐν τοῖς συμποσίοις, ἐν ταῖς συναισταροαῖς καὶ ἀλλαχοῦ δημώδη ἀντὶ τῶν φραγκικῶν καὶ ξένων, ἄτινα πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν διδασκάλων μουσικῶν μεταφράζοντες ἐφαρμόζουσιν εἰς ποιήματα μὲ μέλος νεωτέρων, ἄπερ φυσικῶς δὲν ἀγαπῶσιν οἱ Ἑλληνοπαίδες μας· τοῦτο δὲ δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ μετέπειτα βίου των ὅτε τὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν δὲν ψάλλουσι μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σχολεῖου ἀποφοίτησίν των. Οἷαν δὲ ἐπίδρασιν ἔχουσιν ἐπὶ τοὺς παῖδας καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος τὰ κυρίως δημώδη ἄσματα ἀναφέρομεν τὸ ἐξῆς. Εἰς τὴν ἑλληνικωτάτην πόλιν τῆς Μακεδονίας τὰς Λέρρας ἐνθυμούμαι συνάδελφός τε; παιδαγωγός τε. Ν. Δέλλιος ἄριστα μορφωμένος εἰς τὸ μάθημα τῆς Ὡδικῆς μεταξὺ τῶν ἄλλων ἄσμάτων ἐδίδαξε καὶ τὸ τοῦ Στραβοῦ-γεώργι «Κρατῶντας ἀπ' τὸ χέρι τὸ παιδί του» ἄγνωστον τότε εἰς τὸν τόπον

μὲ τὸ δημῶδες μέλος. Οἱ ὁρόμοι, αἱ οἰκίαι, αἱ ἐξεχαὶ ἀντήχουν ἐκ τοῦ ἄσματος τούτου· τὸ δὲ περιεργον ὅτι καὶ πολλοὶ τῶν γονεῶν ἤρχοντο καὶ ἤκουον τὸ ἄδόμενον.

Ἐκεῖνα ὁμῶς ἄτινα παρήγαγον τὰς καλλιτέρας ἐντυπώσεις καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ γονεῖς ἦσαν τὰ δύο ἀμίμητα ἐθνικά ἄσματα δημώδους μέλους τοῦ «Κίτσου» καὶ τὰ «Γρεβενᾶ», ἄτινα πρὸ τετραετίας περίπου ἤκούσαμεν ἄδόμενα ὑπὸ τῶν μαθητριῶν τοῦ ἐν Ἐπίθῃ παρθεναγωγείου διδασκῶντα τόσον λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ τότε συναδέλφου ἡμῶν κ. Β. Παλιούρα διευθυντοῦ τοῦ ἐκεῖ ἡμιγυμνασίου νῦν δὲ καθηγητοῦ τοῦ ἀξιολόγου λυκείου τοῦ κ. Δ. Μακρῆ. Οἱ γονεῖς, τότε ἐνθυμούμαι, ἐπανειλημμένως ἐζήτησαν κατὰ τὰς ἐξετάσεις καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱερρχῶν αὐτὰ καὶ μόνον· κατὰ δὲ τὰς ἐσπερίδας ἄνδρες, γυναῖκες, νεανία καὶ νεανίδες παῖδια καὶ κοράσια ἐτέρποντο ἐπαναλαμβάνοντες τὰ δύο αὐτὰ ἄσματα.

Ἐξ αὐτῶν δύναται τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι πόσον λαμπρὸν καὶ ἐθνικὸν ἔργον θὰ ἐπραττον οἱ διδάσκοντες ἐὰν εἰς πάντα τὰ σχολεῖα ἡμῶν τὰ ἑλληνικά εἰσηγαγον τὰ τοιοῦτου εἶδους ἄσματα, περὶ ὧν θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς προσεχῆ φύλλον.

6.

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ

Ζ Ω Α

Λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος τὰ φαγητὰ του καὶ ἀπὸ τὰ ζῶα.

1. Ἐκ τῶν θηλαστικῶν. Βοῦς, πρόβατον, χοῖρος, λαγός, ἀγριόχοιρος κτλ.
2. Ἐκ τῶν πτηνῶν. Κόττα, παπὶ, χήνα, γάλος, περιστέρα, κίχλη κτλ.
3. Ἐκ τῶν ἰχθύων. Κέφαλος, λαυράκι, μπαρμποῦνη λυθρίνη, παλαμῦδα, ροφός κτλ.
4. Ἐξ ἄλλων ζῶων τῆς θαλάσσης. Σηπία, καλαμάρι, ἀστακός, ὀκταπόδι, ὄστρακα.

Παρασκευὴ τῶν φαγητῶν,

1. Ὡμά. Χοιρομήριον, σαλάμι, καρποί. (Ποῖοι;)
2. Βραστά. Κρέατα διάφορα, ψάρια, χορταρικά, καρποί. (Ποῖοι;)
3. Ψητά. Κρέατα διάφορα, ψάρια, καρποί.
4. Κατ' ἄλλον τρόπον παρασκευασμένα. Κρέας, ψάρια, χορταρικά.
5. Καπνιστὰ ἢ ἄλατισμένα. Κρέατα, ψάρια κτλ. Ποῖος παρασκευάζει τὰ φαγητὰ; Ἡ μήτηρ, ἡ ὑπηρέτρια, ὁ μάγειρος κτλ. Πότε τρώγομεν; Τὸ πρωῖ. Ψωμί, καφέ, γάλα, βούτυρον, αὐγά. Οἱ πτωχοὶ κρέας, τυρὶ κτλ. Τὴν μεσημβρίαν. Σοῦπα, κρέας, ψάρι, πιλάφι, μακαρόνια, χορταρικά, καρποί. Τὸ ἐσπέρας. Περίπου τὰ αὐτὰ. Τί τρώγεις σὺ; Τὸ πρωῖ; τὴν μεσημβρίαν, τὸ ἐσπέρας; τὸν χειμῶνα; τὸ καλοκαίρι;

Πότε τρώγουσι τὰ ζῶα. Τὰ ἐλευθέρως ζῶντα ὅταν πεινώσι. Τὰ κατοικίδια τὰς αὐτὰς περίπου ὥρας, καθ' ἃς καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Συμβουλαί. Τὸ πολὺ φαγητὸν βλάπτει. Πρόσεχε νὰ μὴ τρώγῃς μὲ λαίμαργίαν, ἀλλὰ νὰ μασᾷς καλὰ τὸ φαγητὸν σου. Πρέπει νὰ τρώγῃς κοσμίως, χωρὶς νὰ βυθίζῃς τὰς χεῖρας εἰς τὸ πιάτον καὶ νὰ κτυπᾷς τὰ χεῖλη. Πλύνε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀδόντας μετὰ τὸ φαγητόν. Ὅταν τρώγῃς, δόξαζε τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα σοὶ δίδει καὶ μὴ λησμονεῖς τοὺς πτωχοὺς. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα πρέπει νὰ δίδῃς τροφήν. (Ἐκ τῆς ὕλης τῆς Πραγματογνωσίας Σακελλαροπούλου).

B'.

ΓΛΩΣΣΙΚΑ

Κύκλος Γ'.

(Συνέχεια ἴδε 68).

8) Οἱ κυριώτεροι βαθμοὶ ἴδια οἱ κατώτεροι στρατιωτικοί. Εἰς δὲ τὸν ἀνώτερον κύκλον οἱ προσιώτεροι α') τοῦ πεζικοῦ. Στρατιώτης, ὑποδεκανεὺς, δεκανεὺς, λοχίας, ἐπιλοχίας, ἀνθυπασπιστής, ἀνθυπολοχαγός, ὑπολοχαγός, λοχαγός, ταγματάρχης κλ. β') τῆς χωροφυλακῆς. Χωροφύλαξ, ὑπενωμοτάρχης, ἐνωμοτάρχης, ἀνθυπομοίραρχος, ὑπομοίραρχος, ἀντιμοίραρχος, μοίραρχος, (ταγματάρχης κλ.) γ') τοῦ ἵππικοῦ. Ἴππεύς, ἐκλεκτός, δεκανεὺς, λοχίας, ἐπιλοχίας, ἀνθυπασπιστής, ἀνθυπίαρχος, ὑπίαρχος, ἴλαρχος κλ.

Ὅσα δύνανται νὰ ἀντιληφθῶσιν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς· οἱ ὑποδεκανεὺς φέρουσιν εἰς ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας σειρίδιον (λευκὸν ἢ κίτρινον) πλάτους ἐνὸς μικροῦ δακτύλου. Οἱ δεκανεὺς ἐν τοιοῦτον διπλασίου πλάτους. Οἱ λοχίαὶ δύο ὡς τὰ τοῦ δεκανεῶς καὶ οἱ ἐπιλοχίαὶ τρεῖς ὅμοια τοῖς τοῦ δεκανεῶς. Οἱ ἀνθυπασπισταὶ πληθύνον καὶ σπάθην ἀξίωματικὸν περίξ δὲ τῶν ἐπωμίων τῆς μεγάλης στολῆς σειρίδιον ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν. Οἱ ἀνθυπολοχαγοὶ ἓνα ἀστέρα ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου τῆς μικρᾶς στολῆς, ἀργυρόπλεκτον σειρίδιον ἐπὶ τοῦ κύκλου τοῦ πληθύνον καὶ ἓνα κομβίον ἐπὶ τῶν ἐπωμίων ἀργυρόπλεκτον. Οἱ ὑπολοχαγοὶ ἀνά δύο ὅμοια τοῖς τοῦ ὑπολοχαγοῦ καὶ οἱ λοχαγοὶ τρεῖς τοιαῦτα (περὶ τούτων εἰς ἴδιον μέρος τῆς πολιτικῆς διδασκαλίας γενήσεται λόγος). Ἀσκήσατε αὐτοὺς εἰς τὴν διάκρισιν καὶ εἰς τὴν ὀρθὴν γραφήν. Μὴ λησμονεῖτε ὅτι τοιαύτη ὕλη ἀποτελεῖ τὰ πρῶτα στοιχεῖα πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ἐνασχολῆται τὸ δημοτικὸν σχολεῖον.

9) Πολιτικὰ ἀξιώματα. Βασιλεὺς, πρωθυπουργός, ὑπουργός, βουλευτής, νομάρχης, δήμαρχος, γραμματεὺς, ἀρχιγραμματεὺς, γραφεὺς, ἀντιγραφεὺς, πολίτης, χωρικός, δημότης.

Δικαστικοὶ ὄροι.

Δικαστής, πρωτοδίκης, πταισματοδίκης, ἐφέτης κλ.

10) Ἀντιγράψτε τὰς ἀκολουθοῦσας προτάσεις σύροντες γραμμὴν ὑπὸ τὰ ὑπάρχοντα ὀνόματα.

Ὁ διδάσκαλος ἐπαινεῖ τὸν ἐπιμελῆ μαθητὴν. Ὁ θεὸς μου θὰ ἀναχωρήσῃ αὐρίον. Ἡ ἀδελφή μου ναυαρίζε τὸ ἀδελφάκι μας. Ὁ συμμαθητὴς μου θὰ ὑπάγῃ περίπατον μὲ τὸν ἐξάδελφόν του. Ἡ Ἰουλία ὑπακούει εἰς τὸν πατέρα της ἀγαπᾷ καὶ περιποιεῖται καὶ τὸν ἀδελφόν της. Ὁ ἐξάδελφός μου ἀσθενεῖ βρῆρας.

11) Θεματογραφία, τὰς ἐν παρενθέσει λέξεις ἀντικαταστήσατε δι' ἄλλων.

Ὁ (ψωμάς) πωλεῖ (ψωμί). Ὁ (μπακάλης) ἀγοράζει (σπίρτα). Ὁ (παπᾶς) ἐπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ (περιβολάρχης) πωλεῖ λάχανα. Ὁ (καπελλάς) πωλεῖ (καπέλλα). Ὁ (παπουτσιῆς) κατασκευάζει (παπούσια). Ὁ (μαραγκός) (κάμνει) τραπέζας. Ὁ (καρεκλάς) κατασκευάζει καθίσματα.

Δίδετε πάντοτε ὅμοια δι' ὧν θὰ κατορθωθῇ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς γλώσσης. Ἐκάστην λέξιν θὰ τὴν γράψωσι πρῶτον ἔστω καὶ παρεφθαρμένην καὶ εἶτα θὰ ἀντικαθιστῶσιν αὐτὴν διὰ καθαρευούσης ἢ δοκίμου. Μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ διορθωθῇ ἡ γλῶσσα καὶ μάλιστα, ἐὰν ἡ ἐργασία αὕτη ἀρχίσῃ ἀπὸ τὰς πρώτας τάξεις τοῦ δημοτ. σχολείου. Διὰ θεμάτων καὶ διὰ ποικίλων ἀσκήσεων, ἃς ὑποδεικνύομεν ἐγγράσσονται βαθύτατα αἱ λέξεις.

12) Εὐρέσεις. Ὁ πατήρ μου εἶνε . . . Ὁ θεὸς μου εἶνε . . . Ὁ ἐξάδελφός μου εἶνε . . . Ὁ ἀδελφός μας εἶνε . . . Ὁ γείτων μας εἶνε . . . Ὁ υἱός τοῦ διδασκάλου εἶνε . . . Ὁ υἱός τοῦ θεοῦ μου εἶνε . . . Ὁ ἐξάδελφός σας εἶνε . . . Ὁ πατήρ σας . . . Ὅταν μεγαλώσω θὰ γείνω . . . Τὸ μεγαλιέρον πολιτικὸν ἀξίωμα ἔχει ὁ . . . Μετὰ τὸν βασιλέα ἔρχεται ὁ . . . Τὸ μεγαλιέρον πολιτικὸν ἀξίωμα εἰς τὸν δῆμον ἔχει ὁ . . .

13) Σχηματίσατε τὰ Β' ἐνικὰ Σὺ καὶ Β' πληθ. ἜΤΕ τῶν ἐξῆς ρημάτων. — Ὅλην τὴν ἡμέραν ἔγραφον, ἔπαιζον, ἔρραπτον, ἔλεγον, ἐκαθάριζον, ἐσπόγγιζον, ἐνιπτον, ἔλουον, ἐπριόνιζον, ἔκοπτον, ἔβρεχον, ἐδίπλωνον, ἐλογάριαζον, ἐταξίδευον, ἐμαγειρευον.

Σὺ ὅλην τὴν ἡμέραν . . .

Σεῖς ὅλην τὴν ἡμέραν . . .

14) Ὁρθογραφικὸν γύμνασμα. — Ὁ πατήρ μου εἶνε ἔμπορος· ἐταξίδευσε διὰ τὸν Πόρον, ἐνθα ἔμεινε ἓνα ὀλόκληρον μῆνα· τότε ἐγὼ ἔγραψα εἰς αὐτὸν μίαν πολὺ μεγάλην ἐπιστολήν, ὅπου ἐπανελάμβανον τὴν λέξιν—σὲ ἀγαπῶ.— Ὁ ἀδελφός μου ὁ μεγαλιέτερος εἶνε στρατιώτης, καὶ ὁ ἐξάδελφός μου ναύτης· ἐγὼ θὰ γίνω γεωργός, διότι καὶ ὁ πατήρ μου εἶνε γεωργός· θὰ γίνω ὁμοῦ καὶ στρατιώτης. — Ἡ ἀδελφή μου θὲς ὅλην τὴν ἡμέραν ἦτο εἰς τὸ ἀμπέλι· ἔσκαπτεν, ἐκαθάριζεν.— Ἡ κκὴ αὐτὴ κόρη ἐκτύπησε τὸν δυστυχῆ ἐκείνον ἐπαίτην· ὁ δυστυχὴς ἐπαίτης ἔκλαιε, ἔκλαιε καὶ τὰ δάκρυά του ἔρρεον ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἐσπόγγιζεν αὐτὰ διὰ τῶν χειρῶν του.— Ὁ ἀδελφός μου ὁ μικρότερος πέρυσι ἐπήγαγε καθ' ἡμέραν εἰς τὴν ἀγοράν· ἐφόνιζε τὸ κρέας μόνος του ἀπὸ τὸν κρεοπώλην· τὰ λαχανικὰ

ἀπὸ τὸν λαχανοπώλην· τὰ ὡὰ ἀπὸ τὸν ὀρνιθοπώλην· τὰ ὄπωρικά ἀπὸ τὸν ὄπωροπώλην· τὸν ἄρτον ἀπὸ τὸν ἄρτοπώλην.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΚΘΕΣΙΝ

α'). Περιγραφαί.

1). Ὁ μαθητὴς ἢ ἡ μαθήτρια.

1) Πῶς ὀνομάζεται ὁ παῖς, ὁ ὁποῖος φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον;

2) Τὸ κοράσιον, τὸ ὁποῖον φοιτᾷ εἰς τὸ Παρθενωγωγεῖον;

3) Διὰ τί ὁ μαθητὴς φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον;

4) Τις διδάσκει τὸν μαθητὴν ἢ τὴν μαθήτριαν γράμματα;

5) Ὁ διδάσκαλος (ἢ ἡ διδασκάλισσα) διδάσκει μόνον γράμματα τὸν μαθητὴν (ἢ τὴν μαθήτριαν);

Τι ὀφείλει νὰ πράττῃ ὁ καλὸς μαθητὴς.

Ἀνεπτυγμένον.

Ὁ παῖς, ὁ ὁποῖος φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον ὀνομάζεται μαθητὴς.— Τὸ κοράσιον, τὸ ὁποῖον φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὀνομάζεται μαθήτρια.— Ὁ μαθητὴς φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως μάθη γράμματα.— Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν μαθητὴν γράμματα.— Ἡ διδασκάλισσα διδάσκει τὴν μαθήτριαν γράμματα.— Ὁ διδάσκαλος δὲν διδάσκει μόνον γράμματα τὸν μαθητὴν (ἢ τὴν μαθήτριαν) ἀλλὰ καὶ τοὺς καλοὺς τρόπους. Νὰ προσκυνῇ καὶ νὰ σέβηται τὸν Θεόν, νὰ ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς αὐτούς· ἐπίσης τοὺς ἀδελφούς, ἀδελφάς, συγγενεῖς, διδασκάλους, μεγαλιέτερους.— Ὁ μαθητὴς ὀφείλει νὰ εἶνε ἐπιμελής, προσεκτικὸς καὶ εὐπειθὴς εἰς τὸ σχολεῖον· νὰ ὑπακούῃ εἰς τὸν διδασκάλον του καὶ νὰ ἀγαπᾷ τοὺς συμμαθητάς του.

Ἀνάγκη πρὶν ἢ δώσῃ τὴν περιγραφὴν αὐτὴν κατὰ τὴν προπαρασκευὴν νὰ κλίνωσι τὰ ἄγνωστα ῥήματα. Οὕτω φοιτῶ εἰς τὸ σχολεῖον πηγαίνω, συχνάζω· ἃς τὸ γράψῃ εἰς τὸν πίνακα· φοιτῆσι· ἀποφοιτῆσι.— Ὡσαύτως καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀγνώστους λέξεις· οὕτω προσκυνῶ· προσκύνησις, τιμῶ, φιλῶ· ἀσπάζομαι κλπ.— Ὡσαύτως διὰ τὴν ὑποτακτικὴν φοιτῶ εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως μάθω γράμματα. Φοιτᾷς εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως μάθῃς γράμματα. Ὁ διδάσκαλος ἃς ζητῇ ὡσαύτως καὶ τὰ παράγωγα γράμμα· γράφω· γράμ· μα· γράμμα· γραμματίζω· γραμματεὺς· γραμματικὴ· γραμματικὸς· ἀγράμματος· γραμματισμένος· γραμματισμός κλ.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῆς ἐθνικῆς ἀγωνίας, εἰς ἣν ἅπαν τὸ ἔθνος εὐρίσκειται, οὐδόλως πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὰ ὕψιστα τῶν καθηκόντων ἡμῶν, ἅτινα ὡς Ἕλληνες ἔχομεν, οὐδὲ τὴν ἐθνικὴν

ἡμῶν ἱστορίαν, ἣν οὐδὲν ἐξ ὄλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἠτύχησε νὰ ἔχη, καὶ ἣτις μόνη ἀρκεῖ νὰ ἐμβάλλῃ ἐν ἡμῖν μέγα θάρρος σταθερὸν καὶ ἀκράντον. Ταῦτα πάντα ἐκμεταλλεῦμενοι τὸν χρόνον τοῦτον νὰ καταλληλότατον πρὸς διδασκαλίαν τοιοῦτων καθηκόντων, ἃς διδάζωμεν καὶ εἰς τοὺς μικροὺς μαθητάς ἐνωρὶς ἔχοντες ἐν νῷ ὅτι ὅσῳ μικρὸν φυτεύσωμεν δένδρον, τόσῳ ἢ ἀνάπτυξις αὐτοῦ ἐξασφαλίζεται· ὅσῳ δὲ εἰς μικροτέρῳ ἡλικίαν ἐνσπεύρωμεν τὰ πρὸς τὴν πατρίδα αἰσθήματα πρὸς τοὺς μικροὺς παῖδας, τόσῳ προθυμότερους θὰ εὐρωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὴν πατρίδα καθηκόντων τῶν κατὰ τὴν μεγαλιέτερον ἡλικίαν. Τὰ πρόσφατα παθήματα καὶ ἀνδραγαθήματα τῶν γενναίων Κρητῶν καὶ τοῦ ἔθνους εἶνε ἱκανὰ νὰ ἐμβάλλωσιν ἐν ταῖς ἀπαλαῖς τῶν παιδῶν ψυχαῖς γενναῖα αἰσθήματα. Ἄς ἀρυόμεθα ἰοιπὸν τὴν πᾶσαν ὕλην τοῦ σχολείου ἐκ τῶν συμβάντων κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Ἀλλ' ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν ὡς Ἑλλήνων διδασκάλων, εἰς οὓς πάσας τὰς ἐλπίδας ἀνέκαθεν ἀνέθηκε τὸ ἔθνος ἡμῶν, θὰ ἦτο ἀτελής, ἐὰν μόνον ἐν τοῖς σχολείοις ἀπὸ τῆς ἔδρας περιωριζόμεθα. Ὅχι· ἐπέστη ἡ στιγμή ἤδη νὰ δεῖξωμεν ὅτι εἰμεθα ἀπόγονοι τοῦ Ρήγα, τοῦ ὁποῖου ὁ σπόρος ἤδη εἰς εὐρείας διαστάσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ διεδόθη. Ἐμπρὸς καὶ θάρρος· ὁ ἀποδειλιάσας θεωρηθήσεται προδότης τῆς πατρίδος. Ὁ ὕψιστος, εἰς ὃν τὴν ἐλπίδα ἀναθέτομεν, θὰ εὐλογῆσῃ τὸ ἔργον ἡμῶν· ἀρκεῖ νὰ μὴ λησμονῶμεν τοὺς ἀνεκτιμήτους ἐκείνους λόγους τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἡμῶν Σωκράτους, οὓς ὁ δαιμόνιος μαθητὴς αὐτοῦ Πλάτων ἀναφέρει ἐν τῷ Κρίτωνι.

Μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἡ πατρίς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβασθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπεῖκιν καὶ ὁπωσείν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν, ἢ ἂν κελύη, καὶ πάσχειν, ἐὰν τι προσάττη παθεῖν, ἢ συχίαν ἄγοντα, ἐάντε τύπτεσθαι ἐάντε δεῖσθαι, ἐάντε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανοῦμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον, ἢ ἂν κελύη ἢ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε, βιάσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἐτι ἦτον τὴν πατρίδα;

Ταῦτα ἄς διδάξωμεν, ἄς κηρύξωμεν δημοσίᾳ ἄς πράξωμεν ἵνα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἔθνους ἔχωμεν.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἡ ὅλη τῆς Πραγματογνωσίας. Ὑπὸ Μιχ. Κ. Σακελλαροπούλου διευθυντοῦ τοῦ ἐν ἐπανήσει διδασκαλείου. Ἐκδόσις δευτέρα τιμ. ὄρ. 3, 25. Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη πρό τιων ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ φίλου ἡμῶν κ. Γεωργίου Κασδῶνη τὸ πρακτικώτατον ἔργον καὶ ἀπαραίτητον διὰ πάντα διδάσκαλον καὶ διδασκάλισσαν ἀναλαμβάνοντα νὰ διδάξῃ τὸ μάθημα τῆς Πραγματογνωσίας κατὰ τὰς δύο κατωτέρας ἰδίᾳ τάξεις Α' καὶ Β'. Ἡ ἐξάντλησις τῆς πρώτης ἐκδόσεως αὐτοῦ, προωρισμένου διὰ τοὺς διδασκάλους ἀποκλειστικῶς, ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος εἶνε τρανώτατον τεκμήριον τῆς χρησιμότητος τοῦ βιβλίου, ὅπερ καὶ ἡμεῖς θερμῶς συνιστῶμεν εἰς τοὺς νέους ἰδίᾳ διδασκάλους τοὺς μὴ κεκτημένους αὐτό.

Τὸ ὅλον σύγγραμμ α ἀπκριζόμενον ἐξ 176 σελίδ. διαιρεῖται εἰς τὰ ἐξῆς τέσσαρα οὐσιώδη μέρη Α') Εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Β') Τὰ θηλαστικά. Γ') Τὰ πτηνα. Δ') Βοτανικὴν καὶ Ὁρυκτολογίαν. Τὸ Α' μέρος ὑποδιαιρούμενον εἰς τρία μικρότερα κεφάλαια περιλαμβάνει τὸ ἐν γένει σῶμα, εἰς ὃ λίαν μεθοδικῶς ἀναπτύσσονται εἰς 20 παραγράφους μερικώτερον ἢ κεφαλὴ, ὁ κορμός, τὰ μέλη, αἱ τρίχες, τὸ πρόσωπον κλπ. Εἰς τὸ Β' κεφάλ. τοῦ Α' μέρους ἐξετάζονται ἐν γένει αἱ τροφαὶ μέχρι τοῦ 31 παραγράφου ἐξ ὧ ἀποσπάσαντες τὸ 6' μέρος τοῦ 21 παρ. τὸ περὶ ζώων ἀναδημοσιεύομεν εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς Πραγματογνωσίας. Εἰς τὸ γ' μέρος τοῦ Α' ἀναπτύσσονται καθ' ὅμοιον ἀναλυτικὸν τρόπον τὸ περὶ ἐνδομασίας κεφάλαιον (πίλος, ὑποδήματα, περικνημῖς κλπ. μέχρι τοῦ 41 παραγράφου ὅθεν ἀρχονται τὰ θηλαστικά ἐξετάζόμενα διὰ τῆς συνθετικοαναλυτικῆς μεθόδου. Ἐν αὐτῷ περιγράφονται περὶ τὰ 20 ζῷα τὰ κυριώτερα ἀλλαγῆ μὲν διὰ τῆς δεικτικῆς ἢ ἐποπτικῆς μεθόδου, ἀλλαγῆ δὲ διὰ τῆς σωκρατικῆς ἢ μκειυτικῆς καταλλήλων εἰς τὸ μάθημα καὶ τὴν ἡλικίαν καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξετάζονται καὶ τὰ κυριώτερα τῶν πτηνῶν (ὄρνις, στρουθίον, ψιττακός, περιστέρα, νῆσσα, γαλῆ κλπ. γ') οἱ κυριώτεροι τῶν ἰχθύων ἔγχελυς, ἀρίγγη κλπ. γ') τὰ κυριώτερα τῶν ἀμφιβίων (βάτραχος, σαύρα κλπ.) δ') τὰ κυριώτερα τῶν ἐντόμων μύμηξ, μύια καὶ εἴτα ἀρχεται τὸ τέταρτον μέρος τὸ περὶ βοτανικῆς (ρίζα, κυλός, φύλλα, ἄνθη κλ. δένδρα μηλέα· κέρασος κλ. Ἐκ δὲ τῆς ὀρυκτολογίας ἐξετάζεται ὁ ἀδάμας, ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός κλπ.

Καλὸν θὰ ἦτο κατὰ τὴν διδασκαλίαν ἀναλυτικῶς μόνον νὰ ἐξετάζωνται τὰ πράγματα ἢ σύνθεσις καταλλήλος μᾶλλον διὰ τὰς ἀνωτέρας τάξεις νὰ παραλείπηται καὶ τοῦτο χάριν τοῦ χρόνου δύναται

ὅμως ὁ διδάσκων ὁ πεπειραμένος καὶ παιδαγωγικὸς νὰ ἐφαρμόζῃ καὶ τὰ γενικώτερα εἰς τὰ εἰδικώτερα. Πρόκειται λ.χ. νὰ διδάξῃ τὸ περὶ πτηνῶν, ἄς ἔχῃ ὑπ' ὄψει τὴν περιστερὰν ἢ ἄλλο τι σύνθησις καὶ ἄς βαίνη ἀναλυτικοσυνθετικῶς. Ἐν γένει ὅμως τὸ βιβλίον εἶνε τοιούτοτρόπως γεγραμμένον ὥστε πᾶν τὸ περιττὸν ἢ τὸ ἐννοούμενον εὐκόλως παραλείπεται τοῦ συγγραφῆως ἔχοντος ὑπ' ὄψει διδασκάλους γνωρίζοντας τὸ ἔργον αὐτῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐλλ. κ. Κ. Χουρμούζη ἐπιθεωρ. εἰς Τρίπολιν· ἐπιστολὴν καὶ συνδρομὴν ὑμῶν ἐλάβομεν· ζητηθέντα φύλλα μετὰ ἀγγελίων ἀπεστείλαμεν· ἐκφράζοντες δημοσίᾳ θερμότητις εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ὑμῶν προθυμίᾳ καὶ μεγάλῳ ὑπὲρ τῆς «Παιδείας» ἐνδιαφέροντι.—κ. Εὐθ. Παπαδ. ἐπιστ. καὶ συνδρ. ὡσαύτως ἐλάβομεν· χαιρομεν βλέποντες ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς «Παιδείας» ἐπέδρασεν ἐφ' ὑμᾶς τὴν πρότασιν ὑμῶν ἀσμένως ἀποδεχομένη συνιστᾷ ἢ «Παιδεία» καὶ μάλιστα ἐν καταλλήλῳ ἤδη χρόνῳ. Ὅπως φρονεῖτε οὕτω καὶ ἔχει τὸ πρᾶγμα· πάντα τὰ καλὰ εἰς τὸ ἔθνος ἐκ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου προέρχονται· γνώμη ἀναντίρρητος. Συστήσατε λοιπὸν πρῶτον τώρα κατὰ τὴν ἀνοιξιν τὴν φύτευσιν διαφόρων δενδρῶν καὶ ἀνθέων ἐν ταῖς οἰκίαις, ὡς καὶ τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν, ἅτινα διὰ τοὺς μαθητὰς τερπνοτάτη ἐνασχόλησις θεωρεῖται· περὶ τοῦτου γενήσεται λόγος εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος.—κ. Κ. Εὐαγ. Σκύτην· ἐπιστ. καὶ συνδρομὴν ἐλάβομεν· εὐχαριστοῦμεν· νὰ εἴσθε πλέον ἢ βέβαιος ὅτι μ' ὄλας αὐτὰς τὰς δυσχερείας, καὶ τὰ προσκόμματα, ἅτινα παρουσιάζονται ἡμῖν, ἢ «Παιδεία» καὶ μὲ ὑλικὴν ζημίαν, ἢν ὑφιστάμεθα ἀγογγύστως, θὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔτος τῆς ὥστε ἄς μὴ στενοχωρῶνται τινες, ὅπουταν δὲν λαμβάνωσι τὰ φύλλα τακτικῶς τοῦτογίνεται ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως ἡμῶν. Ἐξαρτάται παρὰ τῶν συνδρομητῶν ἡμῶν μᾶλλον τοῦτο ἢ παρ' ἡμῶν.—Δεσποιν. Ἐ. Βασιλ. Σούρπην· ἐπιστολὴν συγχαρητήριον, ὡς καὶ συνδρομὴν ὑμῶν ἐλάβομεν· σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς τόσας καλὰς ὑπὲρ τῆς «Παιδείας» κρίσεις ὑμῶν ἔχομεν δι' ἐλπίδος ὅτι θὰ καταβάλλητε ἐνεργεῖς ὑπὲρ τῆς διαδόσεως.—κ. Δ. Στεφανόπ. εἰς Φύλλον Καρδίτσης· ὡσαύτως ἐπιστ. καὶ συνδρ. ἐλάβομεν· εὐχαριστοῦμεν.—Στενήμαχον Βουλγαρίας· διευθ. Χρ. Φυλ. ἀγγελίαν ἐλάβομεν· ἐνεργ. συνδρ. ὑμᾶς καὶ τοὺς κ. κ. Μεγρ. Πουλουδιάν, Ἰ. Γ. Ἰωαν. Κων. Πορφύρ. Σταυρ. Εὐσταθ. Α. Μίρτζη—Σέρρας Μιχ. ἱερ. ἀγ. Σεργῶν κ. Λεοντίου· εὐχαριστοῦμεν μεγάλως διὰ τὰς ἐνεργείας σας· ἐβραδύναμεν τὴν ἀπάντησιν διὰ λόγους εὐνοήτους· ἐνεγράψαμεν καὶ ἐτέρους 12 συνδρ. ὧν τὰ φύλλα ἀπεστείλαμεν μετὰ τῶν λοιπῶν· ἐστάλησαν 30 ἀποδείξεις.—Πλωμάριον Μυτιλήνης· ἐπιστολὴν ἐλάβομεν· φύλλα ἀπεστείλαμεν· ἢ συνδρομὴ προπληρώνεται.

